

Matti Haapoja kotiseudullaan.

Niinkuin sanomalehdissä on mainittu Syntyi Matti Haapoja Ylistaron pitäjässä. W. 1846 hän ensi kerran näki päivän valon mainitun pitäjän Kainaston kylässä. Tässä muutenkin huonomaineisessa pitäjässä olivat warsinkin sanotut kylän asukkaat saawuttaneet erinomaisen surkean kuuluisan maineen. Heitä tunnettiin raiwopäisiksi ja hurjiksi, joten muitten kyläin rauhalliset asujamet kowasti pelkäsiwät Kainaston roswoja, jotka retkeiliwät lähiseuduilla, tehden kaikenlaista pahuutta.

Haapojan isä oli talonomistajana Kainaston kylässä 60-luwun puoliwäliin asti, jolloin hän rupesi eläkkeelle ja eroitti itselleen talosta erään torpan. Kauanko nuori Masa oleskeli isänsä kodissa, sitä emme tiedä, ja kowin wähän on muutenkin säilynyt tietoja hänen lapsuudestaan ja nuoruudestaan. Itse ei Haapoja koskaan ole mielellään ryhtynyt näistä asioista keskusteluihin, Ainoastaan äidistään on hän silloin tällöin lausunut sanoja, joista on hawaittu, ettei hän suinkaan säilytä häntä rakkaassa nuistossa. Hän syyttää etupäässä äitiään siitä, että hän on tullut siksi mikä hän on. ”Hän se on”, on hän lausunut, ”joka suurimmaksi osaksi kantaa edeswastauksen siitä, että minusta on tullut tämmöinen roswo ja rakkari”. Äiti, joka oli erittäin hellä Mattia kohtaan, antoi nimitt. Hänene aina elää ja tehdä niin kuin hän itse tahtoi, ja jos isä joskus tahtoi kurittaa pahankurista poikaansa, meni äiti heti Masan puolelle ja teki kaikkensa pelastaakseen häntä saamasta ansaittua rangaistusta. Näin ollen sai Haapojan hurja luonne wapaasti kehittyä ja tarwitsematta pelätä rangaistusta sai hän tehdä waikka mitä konnankujeita.

Jollei äiti olisi ollut näin liian lempeä poikaansa kohtaan, waan päinwastoin osottanut kowuutta hänelle ja antanut isän tarpeen waatiesa kurittaa häntä, ”niin silloin”, on Haapoja itse sanonut, ”olisi kenties willi luontoni taipunut ja woisin olla jotakin muuta kuin suuri roswo.”

Isänsä muistoa pitää Haapoja suuressa arvossa. ”Hän kyllä olisi, jos hän waan olisi saanut minua hallita, tehnyt minusta miehen”, on Haapoja lausunut. Kerran Kakolassa ollessaan hän myöskin weisti kauniin hautapatsaan muistona pystytettäväksi isänsä haudalle.

Matti Haapoja kotiseudullaan.

Niinkuin sanomalehdissä on mainittu syntyi Matti Haapoja Ylistaron pitäjässä. W. 1846 hän ensi kerran näki päivän valon mainitun pitäjän Kainaston kylässä. Tässä muutenkin huonomaineisessa pitäjässä olivat warsinkin sanotun kylän asukkaat saawuttaneet erinomaisen surkean kuuluisan maineen. Heitä tunnettiin raiwopäisiksi ja hurjiksi, joten muitten kyläin rauhalliset asujamet kowasti pelkäsiwät Kainaston roswoja, jotka retkeiliwät lähiseuduilla, tehden kaikenlaista pahuutta.

Haapojan isä oli talonomistajana Kainaston kylässä 60-luwun puoliwäliin asti, jolloin hän rupesi eläkkeelle ja eroitti itselleen talosta erään torpan. Kauanko nuori Masa oleskeli isänsä kodissa, sitä emme tiedä, ja kowin wähän on muutenkin säilynyt tietoja hänen lapsuudestaan ja nuoruudestaan. Itse ei Haapoja koskaan ole mielellään ryhtynyt näistä asioista keskusteluihin. Ainoastaan äidistään on hän silloin tällöin lausunut sanoja, joista on hawaittu, ettei hän suinkaan säilytä häntä rakkaassa muistossa. Hän syyttää etupäässä äitiään siitä, että hän on tullut siksi mikä hän on. ”Hän se on”, on hän lausunut, ”joka suurimmaksi osaksi kantaa edeswastauksen siitä, että minusta on tullut tämmöinen roswo ja rakkari”. Äiti, joka oli erittäin hellä Mattia kohtaan, antoi nimitt. hänen aina elää ja tehdä niinkuin hän itse tahtoi, ja jos isä joskus tahtoi kurittaa pahankurista poikaansa, meni äiti heti Masan puolelle ja teki kaikkensa pelastaakseen häntä saamasta ansaittua rangaistusta. Näin ollen sai Haapojan hurja luonne wapaasti kehittyä ja tarwitsematta pelätä rangaistusta sai hän tehdä waikka mitä konnankujeita.

Siirrymme nyt vuoteen 1866, jonka vuoden syksynä kertojamme tuli nimismieheksi ylistaroon. Samana syksynä palasi Haapoja kotiseudulle, viimeksi palweltuaan Suomen kaartin reserwissä, joka, kuten Haapoja oli ilmoittanut, samana vuonna oli lakkautettu. Kaartissa ollessaan oli Haapojan nimenä ollut ”Matts Kanon”. Haapoja oli siihen aikaan reipas, ulkonäöltään siewä nuorukainen, warreltaan wähän päälle kolmen kyynärän mittainen ja isäänsä nähden erinomaisen wanka ja wäkwä ruumiiltaan. Hänestä ei wielä tietty mitään erityistä pahaa kertoa. Pänwastoin pidettiin häntä yleensä jotenkin tasisena ja siiwona nuorukaisena, warsinkin kun hän aina esiintyi raittiina ja säädyllisenä. Myöskin myöhemmin, roswna ollessaan, piti Haapoja sitä waralla, ettei hän juonut itseään päihin. Hän oli kyllä osallisena juomingeissa, waan hän ei koskaan nauttinut liaksi.

Ei kuitenkaan kestänyt kauan, ennen kuin Haapoja alkoi näyttää oikeaa karwaansa. Oltuaan kotipaikalla ainoastaan pari wiikkoa rupesi hän neljän wiiden muun hurjapäisen nuorukaisen johtajaksi, jotka kaikki oliwat häntä wanhemmat. Pian oliwat nämä hurjalla esiintymisellään herättäneet kauhua ja pelkoa kaikissa pitäjän rauhallisissa asukkaissa.

Warsinkin alkoiwat Haapoja ja hänen roistoliittonsa wäkiwaltaa häissä ja muissa pidoissa. Niin pian kuin he saiwat tiedon tämmoisistä kekkereistä, saapuiwat he niihin, tunkeutuiwat wieraitten joukkoon ja komensiwat esiin ruokaa ja juomaa. Jollei heille annettu, mitä waadittiin, käyttiwat he wäkiwaltaa. Niinpä tapahtui kerran, että Haapoja ja hänen towerinsa, kun yritettiin ehkäistä näitten kutsumattomien wieraitten nenäkkäisyyttä, hajottiwat erään kakluunin, jonka jälkeen he tiileillä rupesiwat kiwittämään hääwieraita, niin että näitten suurimmassa hädässä täytyi paeta pihalle. Jäätyään yksin herroiksi taloon ahmiwat roswo suuhunsa hääruuat ja juomat.

Näin lewittiwat nämä hurjat roistot kauhua ja pelkoa kaikkialle ympärilleen. Ja niin suuresti kammosi yleisö heitä, peläten kosta, ettei kukaan uskaltanut ilmiantaa roswoja.

Haapojan Masa itse oli kowasti ylpeä konanjuonistaan ja siitä pelosta, jonka alaiseksi hän oli saattanut Ylistarolaiset. ”Isontalon Antti on kuninkaanaHärmässä, minun täytyy olla Ylistaron kuninkaana”, tapasi hän ylwästellä.

Mutta Matti ja hänen roikkansa alkoiwat

esiintyä yhä törkeämmin ja tehdä pahuuttaan aina yhä suuremmissa määrässä. He luuliwat wapaasti saawansa tehdä mitä he tahtoiwat, niin suuresti he tiesiwät yleisön pelkääwän heitä. He eiwät pelänneet mitään ilmiantoa. Myöskin sai nimismies kysymykseensä: ”miksette ilmianna heitä?” aina saman wastauksen: ”me emme uskalla”. ”Mutta ettekö sitten ymmärrä, että meidän täytyy käydä käsiksi asiaan, että Haapoja ja hänen on niistettävä? Jos he wielä saawat wähän aikaa oman mielensä mukaan elää, menee asia wihdoin niin kauas, ettemme saa heitä millään hillityksi”. – ”Niin – waan me emme uskalla sekaantua asiaan.”

Silloin päätti nimismies, waikka jäisikin yksin, tehdä kaikki mitä hänen woimassaan oli, saadakseen lopun tästä pahuudestaja taiwuttaakseen Haapojaa kumppaneineen kuritukseen ja ihmisjärjestykseen.

(jatk.)

Päivälehti

N:o 247 – 24.10.1890

Matti Haapoja kotiseudullaan. II.

Wiime maanantain n:ossa kerroimme wiimeiseksi, kuinka nimismies wihdoinkin oli päättänyt tehdä kaikki woitawansa Matti Haapojan ja hänen joukkonsa wangitsemiseksi. Kuinka se onnistui, siitä antaa W. T. seuraawia tietoja.

Nimismies oli ottanut kiinni Matin wanhimman weljen Jaakon, joka oli yhdenlainen roswo kuin Mattikin, sekä kymmenen muuta samalaista miestä. Ne tuotiin kaikki Isonkyrön käräjiin, mutta Matti liehui wielä wapaana. Kaikki wangit ynnä tusina muita Waasan linnasta tuotuja wankeja sijoitettiin suureen saliin, joka oli lähellä käräjäkartanoa. Kun nimismies oli saanut kaikki kuntoon ja istuutunut rauhallisena työpöytänsä ääreen lepäämään, juoksee yksi hänen towereistaan sisään, huutaen: ”Haapoja on täällä! Hän ajoi omalla hewosellaan kartanolle. Me koetimme ottaa hänet kiinni mutta hän pääsi pakenemaan”.

”Meidän täytyy saada hänet käsiimme!” ja samassa oli nimismies ulkona.

”Onko kukaan nähnyt Haapojaa?”

”Hän juoksi juuri alas jälle. Tuolla hän hiiptii ulkokuoneitten seinäwiertä maantielle päin!”

Ja nyt ajamaan takaa roswoa.

Hän kun oli turkki päällä, saatiin hänet pian kiinni. Alussa näytti hän aikowan wastustella, weti puukonsakin esille, mutta nakkasi sen kohta ojaan. Hänet wiettiin towerinsa seuraan, mutta kun ei ollut rautoja saapuwillä täytyi hänet jättää wangitsematta. Yhtäkkiä alkaa kuulua wankihuoneesta meteliä ja pahaa elämää, Matti seisoo keskellä lattiaa, huutaa ja polkee jalkaa. Häntä kielletään. Mutta hän hurjistuu waan. Hyppii tasakäpälässä lattialla ja huutaa: ”täss’ on mies, joka ei pelkää piruakaan!”

”Etkö pelkää tätäkään?” huutaa nimismies, heittää huutajan suulleen penkille ja antaa ”kautsukkansa” tanssia hänen selkensä päällä.

Tuo kielto auttaa vähäksi aikaa. Mutta hetken kuluttua alkaa kuulua wirren weisuuta wankihuonessta. Täytyi keskeyttää todistajien kuulustelu kärjähuoneessa ja nimismies menee waientamaan Haapojaa, sillä hänkin siellä tietysti lauloi.

”Miksi et woi olla ihmisiksi ja heretä huutamasta, kun olet kuitenkin selwä mies?”

”Minä weisaan kun mieleni tekee!”

”Weisaa sinä, minä soitan” – ja sololaulaja sai käsiraudat kalwosiinsa.

Yöksi wiettiin wangit wankihuoneelle, jonne nimismieskin meni iltasilla heitä katsomaan. Kaikki muut nukkuiwat paitse Haapoja, joka istui wuoteen reunalla ja oli murheellisen näköinen.

”Kuinkas woit? Huonon puoleisesti, niin kuin näyttää. Mutta oma syysi on, että minun täytyi olla ankara”.

”Niinhän tuo lienee ollut. Minä waan tahdoin koettaa, mihin uusi wallesmanni kelpaa, ja nyt huomaan, että taitaa olla minun wuoroni antaa perään”.

Käsiraudat päästettiin nyt pois, mutta ei kuitenkaan uskallettu jättää häntä kokonaan ilman rautoja. Sentähden päästettiin toinen jalkarauta eräältä warkauden wuoksi wangitululta joka nukkui, niin sikeästi, ettei mitään huomannut, ja se pantiin Haapojan jalkaan. Tällä tawalla tuliwat nämä molemmat samoihin rautoihin.

Mutta kun räätäli aamulla herää, syntyy hänessä wastustamaton halu päästä wapauteen. Hän särkee ikkunan, joka oli ihan wuoteen wieressä, ja hyppää ulos. Mutta kun hän oli kytketty kiinni Haapojan jalkaan, jääpi hän riippumaan taiwaan ja maan wälille. Haapoja herää ja alkaa huutaa: ”Auttakaa, auttakaa, sehän tahtoo wiedä minutkin mennessään!” Samassa tuli wartija si-

sään ja pelasti molemmat ikäwästä asemastaan. Käräjissä tuomittiin Matti Haapoja sitten sakkoihin tappelusta y. m. Nämä sakot sowitti hän siten wedellä ja leiwällä.

Linnasta palattuaan pysyi Haapoja jonkin aikaa siiwolla. Mutta hänen towerinsa riehuiwat sitä enemmän. Rohkeutta saadakseen oliwat ruwenneet lasia kallistelemaan. Wiinaa heille hankki usein eräs talollinen Esaias Nyrhinen, joka oli Matin parhaita ystäwiä.

Oli tullut nimismiehen korwiin että Esaias poltti salaisesti wiinaa ja möi sitä luwattomasti. Asianomaiset päättiwät saattaa miehen syytteen. Ja pahimmaksi todistajaksi tuli juuri Matti Haapoja.

Eräänä päiwänä tapaa nimismies Matin maantiellä. Sanottuaan hywät päiwät kysäsee nimismies odottamatta: ”No Matti – ostitko paljo wiinaa Esalta, kun wiimeksi siellä joitte ja mäsäsitte?”

”Minäkö? En minä ole ollut Esan luona juomassa ja ostamassa wiinaa”.

”Elä ole olewinasi, minä kyllä tiedän, että olette siellä olleet”.

”Niin no – olinhan minä towerieni kanssa kerran Esan luona, mutta minä en ostanut enkä juonut. Tietäähän wallesmanni, etten minä milloinkaan juo enkä ainakaan tuollaista roskatawaraa”.

”Mutta muut joiwat sitä enemmän”.

”Liehän ne vähän maistelleet”.

”Hywä! Muuta en tahdo tietääkään. Minä aijon wetää Esan oikeuteen ja manaan sinut todistajaksi”.

”Elkää hywä nimismies sitä tehkö. Minun on mahdoton todistaa parasta ystäwääni vastaan”.

”Ei auta. Minun täytyy manata sinut. Ja minä uskon, että olet siksi rehellinen mies, että puhut totta walasi päälle”.

”Täytyy kai minun puhua, jos kerran pitää tulla todistamaan”.

Haapoja puhuikin totta ja syylliset tuomittiin. Mutta sitä ei Esaias Nyrhinen woinut antaa anteeksi. Waikka he yhä oliwatkin ystäwiä, kantoi hän kostontuumia mielessään. Wielä kymmenen wuoden kuluttua koetti hän ne toteuttaa. Mutta yritys oli maksaa hänelle hengen.

Kuten tunnettu, karkasi Haapoja neljä kertaa Kakolasta, jonne hän pahatekojensa tähden wihdoin joutui.

Kolmannella karkumatkallaan tuli taaskin syntymäseuduilleen, jossa hänellä oli ystäwiä ja

suojelijoita. Monet ajat piili hän takaa ajajiaan. Ystäväin joukossa oli olewinaan myöskin Esaias Nyrhinen.

Eräänä päivänä tulee Esa Witting nimiseen taloon, joka sillä kertaa oli Haapojan pakopaikka. Hän oli tuonut ”tawaroita” kaupungista ja kutsui Matinkin ilta totille luokseen. Matti kiitti kutsumuksesta, mutta ei luwannut tulla, sillä hän tiesi jo ennestään, että kun Nyrhinen on päissään, se alkaa puhua tuosta todistajajutusta ja uhkailla kostaa. Sitä ei Matti kuitenkaan olisi woinut aawistaa, että wanha ystävä asettaisi hänelle ansoja. Nyrhinen saa hänen epäilyksensä haihdutetuksi ja mainiossa sowussa lähtewät he kestipaikkaan.

Esaias on kowin wieraan warainen ja kehoittelee wierastaan juomaan. Tämä ei kuitenkaan ottanut liaksi nyt enemmän kuin ennenkään. Isäntä sen sijaan tyhjensi totin toisensa perästä, humaltui yhä enemmän ja alkoi haukkua Haapojaa siitä wahingosta, jonka tämän todistus oli hänelle tuottanut.

”Sinä sen lurjus” huuti hän, ”nyt on aika että kostan sinulle. Nyt olet satimessa. Minä noudan naapurin isännän ja me pistetään sinut kiinni!”

Turhaan koki talon emäntä rukoilla Haapojan puolesta, huomauttaen kuinka rumaa ja kehoaa oli kutsua wanha ystävä wieraana luokseen ja sitten wangita hänet, Esaias oli taipumaton. Silloin päätti Matti lähteä tiehensä ja juoksi owea kohti. Kun isäntä sen huomasi, koetti hän tukkia tien. Mutta Haapoja weti esiin rewolwerin ja ampui toista päätä wasten. Kartanolla hyppäsi Haapoja kärryihin ja ajoi tiehensä.

Kuula oli mennyt Nyrhisen suusta sisään. Haawoitettu wiettiin läänin sairashuoneeseen, jossa hän jonkun ajan kuluttua parani.

Päivälehti

N:o 248 – 25.10.1890

Matti Haapoja kotiseudullaan.

(jatk.)

Talwella 1867 oli nimismiehen wähitellen onnistunut saada puheillensa useimmat Rainaston roistoista. Heitä oli kutsuttu yksitellen hänen luokseen puhumaan ”hiukan järkeä”, ja näissä tilaisuuksissa tapahtui keskustelu kahden kesken. Ainoastaan ”nagaikka”, kasakan piispa, sai olla mukana ja se sekaantuikin silloin tällöin keskus-

teluun kutsutulle jokseenkin ikäwällä tawalla.

Matti Haapojaa oli kuitenkin mahdoton tawata. Hän ei wälittänyt kutsuista tuon taiwaallista. Hämmästyipä sentähden nimismies aika lailla, kun Matti eräänä päivänä, saatuaan uudet kutsut, odottamatta ilmestyi hänen luokseen.

”No kas waan – Mattihan se on. Olipa hywä että tulit. Minkätähden luulet muutoin minun sinua kutsuneen?”

”Luultawasti antaaksenne minulle selkään.”

”Oikein arwasit – sehän oli tarkoitus. Mutta itsestäsi, niin voit nyt tällä kertaa päästä. Käyppä istumaan, niin saamme tässä wähän jutella. – Onko sinun aiwan mahdoton luopua koiramaisuuksistasi ja sen sijaan tulla rehelliseksi ihmiseksi? Se, mitä tähän asti olet tehnyt, on tapahtunut enemmän poikamaisuudesta ja ylimielisyydestä, niin että parannuksen tie on sinulle wielä awoinna. Mutta jos tahdot tehdä muutosta elämässäsi, niin tee pian, sillä muutoin on liian myöhä. Pitäisihän sinun huomata, miten olet luistamassa yhä alaspäin, kunnes wihdoin sekä sinä että towerisi saatte sijanne Kakolassa. Ja tiedät kyllä, että kaksi teistä on jo siellä olemassa. Wai mitä luulet itse, eikö lopuksi tule niin käymään?”

”Niin – kyllähän nimismies saattaa olla oikeassa. Jos emme paranna itseämme, niin taitanemme kyllä jokainen lopulta saada kukkua Kakolan mäellä.”

”Kun itse sen myönnät, niin päätä nyt, että tästä lähin wietät toista elämää. Minä tahdon kaikesta tawoin auttaa ja tukea sinua. Sinä saat heti tulla minun palvelukseeni. Minä tarwitsen apumiehen, ja wäkevä ja wanka kun olet, niin olisitpa juuri erittäin sopiwa siihen toimeen. Suostu nyt waan minun ehdotukseeni ja minä lupaan tehdä sinusta ihmisen.”

Haapoja mietiskeli wähän aikaa, ennen kuin wastasi.

”Kiitän paljon herra nimismiestä siitä hywäntahtoisuudesta, jota olette minulle osoittanut. Niin mielelläni kuin ottaisinkin tarjouksenne vastaan, on se kuitenkin minulle aiwan mahdotonta. Minä tulisin nimittäin pettämään ystäväni ja towerini ja esiintymään heitä vastaan, mutta sitä minä en tee millään ehdoilla. En koskaan woisi suostua mihinkään sellaiseen. – Koska te, herra nimismies, kuitenkin olette osoittanut minulle sellaista ystäwällisyyttä, niin minä lupaan, etten tästä lähtien ainakaan tahdo omaa pesääni saastuttaa. Minä lähden pois kotoa, sillä täällä

ei minun koskaan käy hywin. Myöskin huomaan minä, ettei sowi jatkaa sitä elämää, jota tähän asti olen elänyt. Ylpeä mieleni on masentunut.”

Jonkun aikaa yllä kerrotun keskustelunjälkeen pidettiin huutokauppaa Sorwarin talossa, jossa myöskin Haapoja oli saapuilla. Kuten tawallista tällaisissa tilaisuuksissa, wuoti nytkin wiinaa wirtanaan, ja seuraukset siitä näyttyiwätkin pian. Useat läsnäolijoista rupesiwat mellastamaan ja tappeluja syntyi, niin että nimismiehen oli waikea tulla toimeen. Silloin huomasi hän wäkijoukosta Haapojan, joka esiintyi raittiina ja selwänä kuten ainakin.

”No – olipa hywä, että tapasin sinut, Matti. Tule nyt auttamaan minua. Meneppä esim. ja eroita nuo kaksi, jotka tuolla tappelewat.”

Heti oli Matti walmis lähtemään, meni tappeelijain luo ja kehoitti heitä olemaan siiwolla. Mutta waiikka Mattia tällaisissa kohtauksissa tawallisesti katsottiinkin kunnioituksella, eiwät tappelupukarit nyt olleet kuulewinaankaan hänen kehoitustaan. Silloin Matti suuttui ja antoi toiselle sankarille semmoisen helisewän korwapuustin, että tämä kerinkakkona lensi pitkin maata. Toinen säikähti niin pahasti, että lähti minkä kypälistä kerkesi pökäsemään tiehensä. Myöskin toinen, Joka oli Haapojan wanhempi weli Juho, häwisi matkaansa, niin pian kuin oli ehtinyt päästä jaloilleen.

Tämä oli wiimeinen kerta, jolloin Mattia pitkään aikaan nähtiin kotipuolellaan. Hän lähti pois muille seuduille, kuten oli luwannut nimismiehelle.

Haapoja seisoi nyt käännekohdallaan elämässä. Tähän saakka ei hän ollut tehnyt yhtään warsinaisessa merkityksessä häpeällistä rikosta. Parhaasta päästä oliwat hänen pahat tekonsa wäkiwaltaisuuksia pidoissa, tappeluja j. m. s., ja oli häntä niihin saattanut ei niin suuressa määrässä häijy luonto, kun pikemminkin hillitsemättömän ylpeä mieli. Mutta tämä mieli oli nyt, Haapojan oman puheen mukaan, tullut taltutetuksi. Luulisipa sentähden, ettei olisi pitänyt olla hänelle mahdotonta tulla rehelligiseksi ja lainkuuliaisiksi ihmiseksi. Niin ei kuitenkaan, sen pahempi, tulut käymään.

Ei ollut wielä kulunut pitkää aikaa, kun jo saatiin kuulla, että hän oli täydellisesti wajonnut rikosten uralle. Hän rupesi ensin warastelemaan ja teki m. m. hewoswarkauksia Wähänkyrön ja Laihelan pitäjissä. Näistä kolttosista joutui hän wankeuteen ja sai eräänä aamuna selkäänsä 40

paria witsoja. Jo samana päiwänä edellä puolen päiwän saapui hän Ylistaroon, ollakseen saapuilla takawarikkoon otetun wiinan huutokaupassa, jota toimitettiin paikkakunnan nimismiehen luona.

”No mitenkäs sinä nyt olet tänne ehtinyt? Sinunhan pitäisi tähän aikaan istua lukon ja telkeiden takana”, lausui nimismies Matille.

”Minä olen jo istunut tarpeeksi ja kärsinyt kärsittäwäni. Tänä aamuna pääsin wapaaksi.”

”Minkä rangaistuksen sinä sait?”

”40 paria raippoja selkääni.”

”Etkö tunne siitä kipuja?”

”Kutkuttaahan tuo wähän.”

Huutokauppatilaisuudessa ei kukaan saanut juoda wiinaa – niin oli nimismies sanonut. Mutta Haapoja ei siitä kiellosta wälittänyt. Hän oli huutanut itselleen tuota ilojuomaa kaksi kannua, jonka hän kaatoi wesiämpäriin ja alkoi sitte anteliaasti tarjoella ympärillä seisojille. Nimismies huomasi sen ja riensi ulos.

”Minähän olen sanonut, ettei täällä saa anniskella mitään.”

”Jaa – ei anniskella, mutta tarjota” kuului Haapojan wastaus.

”Ei saa tarjotakaan.” Ja tämän sanoessaan nimismies heitti ämpäriin sisällyksen maahan sekä lausui huutokaupan pitäjille.

”Antakaa Haapojalle hänen rahansa takaisin.”

”En niitä huoli”, wastasi tämä harwaan ja painolla, ”Kun kerran olen maksanut. Tahdoin waan koettaa, kelpaako nimismies enää mihinkään, – ja toiwon, ettette pane pahaksenne.”

Päivälehti

N:o 250 – 28.10.1890

Matti Haapoja kotiseudullaan.

(jatk.)

Wuoden kuluessa edellä kerrottujen tapausten jälkeen ei Haapoja näyttytynyt kotipuolellaan eikä hän muutakaan tietoa sinneitsestä lähettänyt. Hän kierteli kaikkialla ja oleskeli warsinkin maan itäosissa, jossa hän lienee ollut jokikisillä markkinoilla saapuilla, noista huweista, joista hän piti erinomaisen paljon, koska ne oliwat hywin sopiwiä sen ”ammatin” harjoittamiseen, johon hän yhä enemmän oli alkanut antautua.

Wasta talwella 1868 ilmaantui Haapoja taas

kotiseudulleen.

Eräänä sunnuntaina aamupuolella tuotiin sana paikkakunnan nimismiehelle, että Matti Haapoja oli ilmestynyt kirkkomäelle. ”Hän saapui niin hienosti puettuna, ajaen omalla hewosella ja reellä – hewonen on hyvä ja reki komea. Kulkusia oli niskalla ja kaikki oli niin uljasta”, kertoi sanantuojia.

”Wai niin – hän on nyt taas täällä” Tuumaili nimismies. ”Woihan tuo olla hauska nähdä, mille Matti tähän maailman aikaan näyttää. Muutoin saapui hän tänne hewosineen ja rekineen warsin hywään aikaan. Ne minä kirjoitan häneltä niiden korwausten suorittamiseksi, jotka häneltä tuomittiin hewoswarkauksistaan Laihelassa ja Wähässä Kyrössä”.

Ja nimismies työsi ulosmittaukseen tarwittawat asiapaperit taskuunsa, waljastutti hewosen ja lähti erään lautamiehen kanssa ajamaan kirkolle, tawatakseen Matti Haapojaa.

Tiellä tapasi hän ihmisiä, joilta kuuli Haapojan jo lähteneen matkalle, Aikomus oli hänellä ollut ajaa Waasaan. Nimismies päätti heti lähteä perästä. Hän ajoi alas joelle, oikaistakseen suoraan jäätä myöten lähimpään kestikiewariin.

Pitkältä ei ollut nimismies vielä ehtinyt ajaa, kun hän huomasi edellään hyvän hewosen juosta pölyyttävän, waljastettuna pienen kilpa-ajoreen eteen, jossa istui kaksi miestä. Hän arwasi heti, että Haapoja oli siinä menemässä, ja joudutti hewostaan. Mutta edellä ajajat, jotka todellakin oliwat Haapoja ja hänen weljensä, oliwat myös huomanneet, että heitä ajettiin takaa, ja koettiin sentähden paeta erääsenn lähellä olewaan taloon. Mutta se tuuma ei onnistunut, sillä tien mutkassa sattui hewonen joutumaan lumikinokseen, johon se upposi aina mahaan saakka, ja niin eiwät päässeet paikasta inahtamaan. Nimismieskin joutui kohta saapuville.

”Päiwää Matti! No – mistä sinä olet tuon hewosen warastanut?”

”Warastanut? Sitä minä en ole tehnyt. Olen woittanut sen korttipelissä Mikkelissä ja woin saada siihen vaikka wiskaalin sieltä todistajaksi”.

”Sen parempi. Koska hewonen on sinun, niin kirjoitan minä sen weloistasi. Muistanet kai, että sait tuomion maksaa hiukan niistä hewosista, joita sinä Laihelasta ja Wähästäkyröstä warastit?”

”Kyllä! Mutta käykö päinsä toimittaa ulosmittausta sunnuntaina?”

”Waikka vielä jouluna. Ja niin pöllö minä en ole, että jättäisin asian huomiseksi, sillä siinä tapauksessa sinä warmaankaan et enää olisi mailla etkä halmeilla.”

”Kyllähän se on hywin luultawata. Parempi minusta olisi taas kadota näiltä tienoilta.”

”Siksipä sinä nyt seuraat minua.”

Ja niin lähdettiin ajamaan. Haapojan weli ja nimismies ajoiwat wiimemainitun reessä, Haapoja taas lautamiehen kanssa omassa reessään. Kyllä oli ollut lautamiehellä sydän kintaan peukalossa, kun hän pelkäsi, että Haapoja ottaisi hänet hengiltä. Kaikki käwi kuitenkin hywin ja ehjinä saapuiwat kaikki erään toisen, maantien warrella asuwan lautamiehen luo. Siellä tunnusteltiin Haapojan taskut ja koska hänellä ei ollut rahoja, otettiin hewonen ja reki ulosmittaukseen.

Huhu siitä, että nimismies oli lähtenyt ottamaan kiinni Haapojaa, oli koonnut suuren joukon ihmisiä lautauspaikalle, jossa odotettiin tuon warallisen retken tulosta ja innokkaasti wäiteltiin siitä, millainen loppu sillä tulisi olemaan. Useimmat oliwat sitä mieltä, että nimismies ei tulisi elävänä palaamaan. ”Kyllä Matti osaa hänellä hankea haistattaa”, tuumaili ukot. Ja useat näkyiwät olewan warsin hywillään siitä, että pääsewät tuosta hankalasta järjestyksenwalwojasta wapaaksi, kun taas toiset rauhalliset ja lainkuuliaiset ihmiset peljäten toiwoiwat nimismiehenwielä hengissä tulewan takaisin.

Erilaisilta kajahtiwat sentähden ne ihmettelwät huudot, joita kokoontuneesta wäkijoukosta kuului, kun nähtiin nimismiehen palaawan.

Hän ajoi yksinään, Haapojan weljen oli tiellä annettu jäädä matkasta pois, oikeudella mennä mihin häntä halutti. Myöskin Haapojalle oli sanottu, että hän saisi mennä tiehensä. Mutta tämä piti parempana ajaa yhdessä lautamiehen kanssa. Seisoen nimismiehen reen jalaksilla, jossa lautamies nyt ajoi, samalla kun nimismies ajoi Haapojan hewosella, saapui nyt siis myös Matti yhdessä toisten kanssa lautauspaikalle.

Kun oltiin niin lähellä, että ääni woi kuulua lautauspaikalla olewan wäkijoukon luo, huusi Haapoja, heräättäkseen huomiota: ”Seisottakaa, herra nimismies, seisottakaa!”

”Mitä olisi sinulla sitte sanomista?”

”Hewosloimen, joka on reessä ja joka on isäni omaisuutta, saanen minä kai ottaa pois, wai kuinka?”

”Ota waan!”

”Kiitoksia, herra nimismies! – Saanko muu-

toin kysyä, milloin hewonen tulee myytäväksi huutokaupalla?”

”Siitä kyllä kuulutetaan kirkossa. Tule sinne, niin saat tietää”.

”En minä koskaan käy kirkossa. – Mutta sen minä sanon: Kellekään muulle minä en hewostani anna. Kuka tahansa sen ostaneekin, ei hänellä ole pitkällistä iloa siitä olewa. Minä leikkaan sillä vaikka kaulan poikki, jos ei muu auta. Muistakaa se!”

Ylistarolaiset katsoivat, kuten ennenkin on huomautettu, erinomaisella kunnioituksella Haapojaan. Nytkin teki Haapojan uhkaus sen vaikutuksen, mitä sillä oli tarkoitettukin.

Huutokauppa tuli ja Matin hewonen tarjottiin ensiksi. Ei yhtään tarjousta tullut, vaikka hewonen ei suinkaan ollut huono. Wihdoin tarjosi nimismies 40 markkaa. Odotettiin kauan, että joku korottaisi, mutta ei. Wihdoin kolahti wasara ja hewonen meni sanotusta hinnasta. Ei reesitäkään uskaltanut kukaan talonpojista tarjota, waan meni sekin nimismiehelle.

Kokonaisen vuoden oli sitte hewonen nimismiehellä, jonka jälkeen hän sen möi. Haapojan uhkauksesta ei tullut mitään. Hewonen sai olla rauhassa. Haapoja nimittäin puolestaan tunsu silminnähtävästi kunnioitusta ”herra nimismiestä” kohtaan. – W. T.

Tekstin puhtaaksikirjoitus ja taitto:

Siirtolaisuusinstituutti

<http://www.migrationinstitute.fi>

Alkuperäistekstit haettavissa

Historiallisesta sanomalehtikirjastosta osoitteessa:

<http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti>

Yksittäisen lehden numero löytyy helpoimmin sivuston **selailu**-toiminnon kautta.

Kansalliskirjaston DIGITOIDUT AINEISTOT

Suomeksi | På svenska | In English

Etusivu

Sanomalehdet

Pienpainatteen

Aikakauslehdet

Muut tietokannat ja verkkoaineistot

Pikahaku

Hae

HISTORIALLINEN SANOMALEHTIKIRJASTO

Pääsivu

Selailu

Haku

Tarkennettu haku

Artikkelihakemisto

Palaute

Tervetuloa tutustumaan Suomen historiaan ja menneeseen aikaan vanhojen sanomalehtien kautta!

för Helsingfors och L